

VYBRANÍ AUTOŘI A DÍLA – 1. až 4. ročník

1. Nejstarší dochovaný epos. Pochází z oblasti Mezopotámie, jeho námětem je hledání nesmrtelnosti.
EPOS O GILGAMEŠOVI, starověk
2. Starozákonní biblická kniha, která obsahuje například příběh o stvoření světa, příběh o Kainovi a Abelovi, příběh o babylonské věži nebo příběh o Abrahamovi a Izákovi. První kniha celé Bible.
GENESIS (PRVNÍ KNIHA MOJŽÍŠOVA), starověk
3. Starozákonní biblická kniha, která obsahuje příběh o putování Izraelitů z Egypta do Palestiny pod vedením Mojžíše.
EXODUS (DRUHÁ KNIHA MOJŽÍŠOVA), starověk
4. Starozákonní biblická kniha, která je zamyšlením nad smyslem utrpení. Bůh se v ní pře se satanem a dokáže mu, že ani po největších pohromách (pozbytí veškerého majetku, smrt dětí, bolestivá nemoc) neztratí hlavní postava, jejíž jméno kniha nese, svoji víru.
KNIHA JOB, starověk
5. Starozákonní biblická kniha, slavná milostná píseň krále Šalomouna, která ovšem bývala židy i křesťany často chápána alegoricky.
PÍSEŇ PÍSNÍ (PÍSEŇ ŠALOMOUNOVA), starověk
6. Čtveřice novozákonních biblických knih, které podávají zprávu o životě, ukřižování a zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Název těchto knih v řečtině znamená doslova „dobrá zpráva“.
EVANGELIA, starověk
7. Poslední kniha Nového zákona a celé Bible. Popisuje, jak bude vypadat konec světa.
APOKALYPSA (JANOVO ZJEVENÍ), starověk
8. Autor dvou nejstarších dochovaných evropských eposů. V těchto dlouhých básních psaných hexametrem jsou často používána ustálená epiteta a rozvinutá přirovnání. První z nich vypráví o posledních dnech války započaté kvůli krásné ženě, druhá o návratu jednoho z hlavních hrdinů této války domů k synovi a věrné manželce.
HOMÉR, antika, Řecko – *Ilias a Odyssea*
9. Autor tragédií. Z velkého množství jeho děl se do dnešní doby dochovalo jen sedm. Jeho patrně nejznámějším dílem je dramatická trilogie vyprávějící o návratu jednoho z hrdinů trojské války domů, jeho tragické smrti z rukou vlastní manželky a o osudech jeho syna, jenž se rozhodne svého otce pomstít.
AISCHYLOS, antika, Řecko – *Oresteia*
10. Autor tragédií. Jeho pravděpodobně nejznámějším dílem je divadelní hra o inteligentním a úspěšném panovníkovi, který v jejím průběhu zjišťuje, že nevědomky zavraždil svého otce a oženil se s vlastní matkou. Dalším známým dramatem tohoto autora je hra o dceři hlavního hrdiny výše zmíněného díla, která se ve jménu přirozeného morálního zákona vzepře tyranským nařízením otce a nastupce.
SOKRATES, antika, Řecko – *Král Oidipus, Antigona*
11. Autor tragédií. Často řešil složitou zápletku svých děl prostřednictvím triku zvaného latinsky *deus ex machina*. Jeho patrně nejznámější dílo vypráví příběh zhrzené ženy, která se pomstila svému muži tím, že otráвила jeho novou manželku a zabila děti, které s ním měla. Tato žena je navíc čarodějnice a v závěru hry odlétá na voze taženém draky.
EURIPIDES, antika, Řecko – *Médea*

12. Filosof. Sám během svého života nic nenapsal, ale jeho myšlenky se dochovaly v díle jeho žáků. Slavné jsou jeho výroky *Život, nad kterým se nezamýšlíme, nemá smysl a Víím, že nic nevím*. Známe je také jeho rozmlouvání s athénskými občany. Metoda chytře kladených otázek, které přimějí dotazovaného, aby řešení problému vyřkl sám, nese dodnes jeho jméno. Nakonec byl Athénany odsouzen k smrti za to, že údajně kazí mládež a zavádí nové bohy. Ačkoliv měl možnost uniknout, svůj trest přijal a určený jed v poklidu vypil.
SOKRATÉS, antika, Řecko
13. Filosof, žák Sokratův. Založil v Athénách školu zvanou Akademie (stála poblíž svatyně héraa Akadéma). Svoje myšlenky vyjadřoval formou dialogů. Známe je jeho učení o světě idejí, které jsou dokonalé, neměnné a nezničitelné. Předměty našeho světa jsou podle této teorie jen nedokonalými kopiemi těchto idejí. Jeden z jeho nejslavnějších spisů pojednává o „dokonalé obci“, která ovšem v mnohém připomíná totalitní režim dvacátého století.
PLATÓN, antika, Řecko
14. Filosof, žák Platónův. Věnoval se velkému množství oborů, například rétorice, logice, politice, přírodovědě a etice. V jedné ze svých knih formuloval některé vlastnosti tragédie a vymezil znaky různých jiných literárních žánrů. Založil v Athénách školu jménem Lyceum a byl vychovatelem Alexandra Velikého.
ARISTOTELES, antika, Řecko
15. Nejslavnější starověký bajkář. Je považován za zakladatele tohoto žánru. Původně prý býval otrokem. Mezi jeho bajky patří například známý příběh o lišce a hroznech.
EZOP, antika, Řecko – Bajky
16. Autorka lyrické poezie. Platón o ní prohlásil, že je to desátá múza. Často opěvovala lásku ženy k ženě a žila na ostrově, jehož jméno je dodnes s tímto druhem lásky spojené.
SAPFO, antika, Řecko – Písň z Lesbu
17. Básník, autor epické i lyrické poezie. Jeho nejznámějším dílem je epos navazující na příběhy o trojské válce. Hrdina tohoto eposu odchází ze zničené Tróje a po dlouhém putování se usadí v Itálii, kde se jeho potomci později stanou zakladateli Říma.
VERGILIUS, antika, Řím – Aeneis
18. Básník, autor epické i lyrické poezie. Jeho nejznámějším dílem je rozsáhlý soubor mytologických příběhů spojených motivem proměny. Mezi jeho další díla patří sbírka milostné poezie, která byla patrně příčinou jeho vyhnání z Říma na pobřeží Černého moře. V tomto vyhnanství pokračoval v psaní poezie a kromě jiného zde napsal knihu žalozpěvů.
OVIDIUS, antika, Řím – Proměny, Umění milovat
19. Římský císař přezdívaný „filosof na trůně“. Ve svém nejznámějším díle rozmlouvá sám se sebou a v duchu stoické filosofie se nabádá, že je potřeba chovat se správně, a snaží se sám sebe přesvědčit, že vesmír je řízený rozumem.
MARCUS AURELIUS, antika, Řím – Hovory k sobě
20. Čínský básník a piják vína (ve skutečnosti nějakého jiného alkoholického nápoje, víno tehdy v Číně zřejmě neznali). Údajně zemřel tak, že se v opilosti pokusil obejmout odraz měsíce na vodní hladině a utopil se.
LI PO, středověk (podle evropské chronologie)
21. Anglický hrdinský epos. Byl napsán v Anglii, ale odehrává se v Dánsku. Hrdinou tohoto eposu je mladý válečník, který porazí obludu jménem Grendel a poté i matku této obludy. O padesát let později se utká s drakem a v tomto zápase podlehne, ale boj za něj dokončí jeho mladý nástupce. Důležitým literárním prostředkem tohoto díla je aliterace.
BÉOWULF, středověk
22. Francouzský hrdinský epos o bojích Karla Velikého proti muslimským Maurům ve Španělsku. Historicky není příliš přesný. Vyskytují se zde magické předměty jako meč Durendal či roh Olifant.
PÍSEŇ O ROLANDOVI, středověk, Francie

23. Německý epos z počátku 13. století. Hlavním hrdinou je Siegfried. Kniha nese název podle tajemných bytostí, jejichž poklad je ukrytý v Rýnu.
PÍSEŇ O NIBELUNZÍCH, středověk, Německo
24. Skladatelé lyrických básní, jejichž přednes byl vždy spojen s hudbou. Častým tématem jejich písní je láska k ženě, nejlépe k ženě nedostupné. Tato láska slouží jako nástroj sebezdokonalení a sebezušlechtní. Nejprve se tento druh poezie rozvinul v Okcitanii (území na jihu dnešní Francie).
TRUBADÚŘI, středověk
25. Perský básník, autor čtyřverší o pomíjivosti života a pití vína.
OMAR CHAJJÁM, středověk
26. Staroslověnské legendy o světcích, kteří přišli na Velkou Moravu šířit křesťanství ve staroslověnské, přeložili značnou část Bible do tohoto jazyka a napsali *Proglas*, veršovanou předmluvu k evangeliím obhajující právo každého národa na bohoslužbu ve vlastním jazyce.
ŽIVOT KONSTANTINŮV, ŽIVOT METODĚJŮV; středověk
27. Latinsky psaná legenda o životě a umučení svatého Václava a jeho babičky svaté Ludmily.
KRISTIÁNOVA LEGENDA, středověk
28. Nejstarší dochovaná česká duchovní píseň. Obsahuje prosby k Bohu za spasení, úrodu a mír.
HOSPODINE, POMILUJ NY, středověk
29. Autor latinsky psané kroniky Českých zemí. Tato kronika mimo jiné obsahuje také nejstarší české pověsti (O Čechovi, O Přemyslovi a Libuši atd.)
KOSMAS, středověk – Kronika česká
30. Česky psaná veršovaná kronika Českých zemí vyznačující se ostrým protiněmeckým nacionalismem.
DALIMILOVA KRONIKA, středověk
31. Český epos o Alexandru Velikém (středověké eposy o tomto vojevůdci najdeme téměř ve všech evropských literaturách). Portrét Alexandra Velikého je pravděpodobně alegorickým portrétem ideálního českého panovníka založeným na Přemyslu Otakaru II.
ALEXANDREIDA, středověk
32. České drama ze 14. století. Hra je založena na biblických motivech (nákup masť pro nabalzamování Kristova těla), děj se však soustředí na prodávání masť na středověkém trhu a na zesměšnění šarlatánů.
MASTIČKÁŘ, středověk
33. Česká satirická báseň z konce 14. století mající podobu tzv. učeného hádání neboli disputace. Student a muž pracující ve stáji se hádají o to, čí úděl je lepší (ani jeden se však nemá moc dobře). Hádky nakonec skončí rvačkou.
PODKONÍ A ŽÁK, středověk
34. Teolog a kazatel, kritik nedostatků církve, zejména prodávání odpustků. Těž reformátor českého pravopisu.
JAN HUS, středověk
35. První z tzv. „prokletých básníků“. Často psal o zkušenostech ze svého života „na okraji společnosti“. Forma, kterou napsal mnohé ze svých básní (4 sloky, poslední z nich poloviční, závěrečný verš každé sloky tvoří refrén, opakují se jen tři rýmy), nese dodnes jeho jméno.
FRANÇOIS VILLON, středověk, Francie
36. Autor slavného cestopisu o putování do Číny a dalších asijských zemí. Strávil několik let jako dvořan u chána Kublaje v Pekingu.
MARCO POLO, středověk, Itálie – Milion

37. Básník. Ve svém nejznámějším díle putuje peklem, očistcem a rájem, jeho průvodci jsou básník Vergilius a dívka Beatrice.
DANTE ALIGHIERI, středověk (podle některých starších učebnic raná renesance), Itálie – *Božská komedie*
38. Slavný básník, který dal jméno jednomu ze dvou nejznámějších typů sonetu (není ovšem jeho vynálezce). Sonety, které věnoval dívce jménem Laura, jsou shrnuty ve sbírce *Canzoniere*.
FRANCESCO PETRARCA, renesance, Itálie
39. Spisovatel, jehož nejznámějším dílem je sbírka sta novel převážně na milostná témata, jež si během deseti dnů vypráví deset mladých lidí, kteří utekli na venkov před morem.
GIOVANNI BOCCACCIO, renesance, Itálie – *Dekameron*
40. Spisovatel, jehož nejznámější dílo vypravuje příhody dvou obrů. Je plné odkazů na antiku, pití vína a posměchu tehdejší společnosti.
FRANÇOIS RABELAIS, renesance, Francie – *Gargantua a Pantagruel*
41. Francouzský renesanční spisovatel, jeden z hlavních tvůrců eseje jakožto žánru.
MICHEL DE MONTAIGNE
42. Holandský spisovatel proslulý svou znalostí antiky, latiny a starověké řečtiny. Jeho nejznámější dílo (psané latinsky) opěvuje – zčásti ironicky, zčásti vážně – bláznivost.
ERASMUS ROTTERDAMSKÝ, renesance (přesněji humanismus) – *Chvála bláznovství*
43. Spisovatel, jehož nejproslulejším dílem je sbírka veršovaných příběhů s rámcovou kompozicí. Tyto příběhy si v hospodě vyprávějí lidé putující ke hrobu Thomase Becketta. V prologu jsou podrobně vylíčeny charaktery těchto postav.
GEOFFREY CHAUCER, renesance, Anglie – *Canterburské povídky*
44. Spisovatel, jehož nejproslulejším dílem je román o člověku, který se zblázní z četby rytířských příběhů a rozhodne se sám takovýmto rytířem stát.
MIGUEL DE CERVANTES Y SAAVEDRA, renesance, Španělsko – *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*
45. Autor návodu, jak vládnout. Jeho jméno se stalo – možná ne tak úplně právem – synonymem bezohledného přístupu podle hesla „účel světi prostředky“.
NICCOLÒ MACHIAVELLI, renesance, Itálie – *Vladař*
46. Nejslavnější dramatický autor všech dob. Psal tragédie, komedie, historické hry a tzv. romance. Jeho nejznámější dílo je tragický příběh neurotického dánského prince. Mezi jeho další slavné tragédie patří například příběh dvou veronských milenců, příběh starého šíleného panovníka se třemi dcerami, příběh skotského šlechtice, který se dopustí zločinu, aby se stal králem, a příběh mouřenína, který ze žárlivosti uškrtní svou ženu. Kromě dramát psal též sonety a jiné básně.
WILLIAM SHAKESPEARE, renesance, Anglie – *Hamlet, Romeo a Julie, Král Lear, Macbeth, Othello*
47. Český spisovatel z období humanismu a renesance. Jeho nejznámějším dílem je česky psaná *Kronika česká*, která bývala čtenářsky velice oblíbená, ačkoliv je historicky značně nepřesná.
VÁCLAV HÁJEK Z LIBOČAN
48. Básník, jehož nejznámějším dílem je epos založený na biblickém příběhu o Satanově vzpouře proti Bohu, jeho svedení člověka k hříchu a následném vyhnání člověka z ráje.
JOHN MILTON, baroko, Anglie – *Ztracený ráj*
49. Spisovatel a vzdělavatel, jehož nejznámějším literárním dílem je alegorický příběh o putování člověka městem, které je pro něj ovšem bludištěm a které představuje celý svět.
JAN AMOS KOMENSKÝ, baroko, Čechy – *Labyrint světa a ráj srdce*
50. Český barokní básník a jezuita. Jeho nejznámějším dílem je meditativní skladba *Co Bůh? Člověk?*
BEDŘICH BRIDEL

51. Spisovatel, jehož nejznámějším dílem je román o muži, který ztroskotá na pustém ostrově a přežije tam díky vlastním schopnostem a vynalézavosti.
DANIEL DEFOE, klasicismus a osvícenství, Anglie – *Robinson Crusoe*
52. Spisovatel, jehož nejznámějším dílem je fiktivní cestopis, ve kterém se hlavní hrdina dostává např. do země obrů, do země trpaslíků či do země inteligentních koní. Dílo je satirou na soudobou společnost.
JONATHAN SWIFT, klasicismus a osvícenství, Irsko – *Gulliverovy cesty*
53. Autor slavných komedií, např. komedie o chamtivém člověku, který ztratí své peníze, nebo komedie o náboženském pokrytci, který se vloudí do měšťanské rodiny a ovládne ji.
MOLIÉRE, klasicismus a osvícenství, Francie – *Lakomec, Tartuffe*
54. Osvícenec, známý kritik církve a náboženství. Jeho patrně nejznámějším dílem je satirická povídka ironizující Leibnizův výrok o tom, že žijeme v „nejlepším z možných světů“. Hlavní hrdina nakonec nachází útěchu v práci na zlepšení světa (v knize je symbolizována prací na zahradě).
VOLTAIRE, klasicismus a osvícenství, Francie – *Candide*
55. Francouzský klasicistní autor bajek.
JEAN DE LA FONTAINE
56. Autorka románů z prostředí anglické venkovské nižší šlechty. Jejím obvyklým tématem jsou milostné vztahy, zejména snaha vdát se. Její nejznámější román vypráví příběh rodiny s pěti dcerami značně různorodých povah.
JANE AUSTENOVÁ, klasicismus a osvícenství / preromantismus / počátky realismu; přelom 18. a 19. století, Anglie – *Pýcha a předsudek*
57. Německý autor. Jedna z jeho básní byla zhudebněna Beethovenem. Jeho dalším známým dílem je drama *Loupežníci*. Přítel Goetha.
FRIEDRICH SCHILLER, preromantismus – *Óda na radost*
58. Jeden z nejznámějších autorů světové literatury. Mezi jeho knihy patří např. román v dopisech o nešťastné lásce, který končí sebevraždou hlavního hrdiny. Jeho nejslavnějším dílem je veršovaná tragédie o muži, který uzavřel smlouvu s ďáblem.
JOHANN WOLFGANG VON GOETHE, preromantismus, klasicismus; přelom 18. a 19. století, Německo – *Utrpení mladého Werthera, Faust*
59. Švýcarský spisovatel mluvící a píšící francouzsky. Zastával názor, že člověk je od přírody dobrý a teprve civilizace ho kazí. Mezi jeho díla patří např. *Emil čili O výchově, Nová Heloisa* nebo *Vyznání*.
JEAN JACQUES ROUSSEAU, preromantismus
60. Pravděpodobně nejslavnější autor historických románů. Náměty čerpal zejména ze skotské a anglické historie. Jedno z jeho nejznámějších děl se odehrává ve středověké Anglii a nese název hlavní postavy.
WALTER SCOTT, romantismus, Skotsko – *Ivanhoe*
61. Němečtí bratři sbírající ústní lidovou slovesnost. Jejich pohádky (ve skutečnosti často brutální a děsivé horory) jako např. *Červená karkulka* nebo *Vlk a sedm kůzlátek* patří dodnes k nejznámějším dílům literatury pro děti.
JACOB A WILHELM GRIMMOVÉ, romantismus
62. Básník proslulý svým bohémským životem. Jeho patrně nejznámějším dílem je rozsáhlá báseň o putování mladého, životem unaveného šlechtice Evropou. Psal také knižní dramata, častým motivem jeho děl je vzpoura. Jedním z jeho velkých obdivovatelů byl Karel Hynek Mácha.
GEORGE GORDON BYRON, romantismus, Anglie – *Childe Haroldova pouť*

63. Spisovatelka, která proslula svým gotickým románem o muži, jenž vytvoří z různých částí mrtvých těl umělého člověka. Román je pojmenován po tomto vynálezci, ačkoliv se lidé často mylně domnívají, že se tak jmenuje jím stvořená příšera.
MARY SHELLEY, romantismus – *Frankenstein*
64. Anglický romantický básník, současník G. G. Byrona a P. B. Shelleyho. Ve své době nebyl příliš známý, dnes ale patří mezi nejznámější anglické básníky. Mezi jeho díla patří např. *Óda na řeckou vázu, Předvečer svaté Anežky a Při prvním nahlédnutí do Chapmanova Homéra*. Jeho básně do češtiny přeložila H. Žantovská (výbor *Obrys krásy*).
JOHN KEATS
65. Anglický romantický básník. Jeho nejznámějším dílem je *Píseň o starém námořníku*. V ní starý námořník zastaví svatebního hosta a vypraví mu svůj příběh. Cestou do jižních krajů se jeho loď dostala do bezvětrí, přiletěl k ní albatros a bezvětrí pominulo. Námořník ovšem albatrosa bezdůvodně zastřelil, za což poté loď stihly nejrůznější pohromy. Nakonec se mu dostane odpuštění, za trest však musí chodit světem a vyprávět svůj příběh.
SAMUEL TAYLOR COLERIDGE
66. Americký spisovatel, který bývá považován za zakladatele detektivní a hororové povídky. Jeden z jeho nejznámějších příběhů líčí strach, který hlavnímu hrdinovi způsobují dva předměty v žaláři španělské inkvizice. Byl také autorem řady básní, v nejproslulejší z nich unaveného vypravěče navštíví kolem půlnoci záhadný tvor.
EDGAR ALLAN POE, romantismus – *Jáma a kyvadlo, Havran*
67. Slavný ruský básník a prozaik, jeho vrcholným dílem je román ve verších popisující vztah hlavního hrdiny, petrohradského dandyho, a dívky Taťány.
ALEXANDR SERGEJEVIČ PUŠKIN, romantismus – *Evžen Oněgin*
68. Francouzský romantický spisovatel dobrodružných, nepříliš pečlivě psaných příběhů. Mezi jeho nejznámější díla patří *Tři mušketýři* nebo *Hrabě Monte Cristo*.
ALEXANDRE DUMAS
69. Francouzský romantický spisovatel. Mezi jeho díla patří román o lásce hrbáče ke krásné Cikánce, román s hlavní postavou galejníka Jeana Valjeana a cyklus básnických sbírek zobrazující dějiny lidstva.
VICTOR HUGO, romantismus, Francie – *Zvoník u Matky Boží v Paříži, Bídníci, Legenda věků*
70. Obrozenský jazykovědec proslulý svojí přesností a důrazem na fakta. Zakladatel vědecké slavistiky a bohemistiky. Většinu svých děl napsal německy nebo latinsky, češtinu miloval, ale v její oživení tak úplně nevěřil. Mezi jeho nejznámější díla patří *Dějiny české řeči a literatury (Geschichte der böhmischen Sprache und Literatur)* a *Zevrubná mluvnice jazyka českého (Ausführliches Lehrgebäude der böhmischen Sprache)*.
JOSEF DOBROVSKÝ, klasicismus a osvícenství
71. Obrozenský básník, spisovatel, překladatel a lexikograf. Autor vůbec prvních českých sonetů. Jeho životním dílem byl rozsáhlý česko-německý slovník. Překládal do češtiny známá díla světové literatury (např. Miltonův *Ztracený ráj*), aby ukázal, že čeština je jazyk schopný vyjádřit i nejjemnější významové odstíny.
JOSEF JUNGSMANN, preromantismus
72. Český básník, jehož nejznámějším dílem je lyricko-epická skladba vyprávějící tragický příběh muže, jenž zabije svůdce své milé, který je ovšem zároveň jeho otcem. Báseň je též oslavou květnové přírody. Mezi další známá díla tohoto autora patří např. povídky *Marinka* a *Křivoklad* nebo román *Cikáni*.
KAREL HYNEK MÁCHA, romantismus – *Máj*
73. Český obrozenecký básník. Proslul zejména jako tvůrce ohlasové poezie (poezie napodobující ústní lidovou slovesnost) a sběratel slovanských přísloví.
FRANTIŠEK LADISLAV ČELAKOVSKÝ, romantismus – *Ohlas písní ruských, Ohlas písní českých, Mudrosloví národa slovanského v příslovích*

74. Dvojice podvržených rukopisů, které měly za cíl „dokázat“ starobylost české literatury. Spory o jejich pravost tvoří významnou součást českých dějin. Proti vystupovali např. Josef Dobrovský nebo T. G. Masaryk.
Rukopis královedvorský, Rukopis zelenohorský
75. Česká spisovatelka, autorka příběhů z venkova. V jejích povídkách se často objevuje myšlenka utopického socialismu. Sběratelka pohádek. Její nejznámější kniha vypravuje o staré ženě, která přichází žít se svojí dcerou a která na konci knihy umírá. Součástí tohoto díla je i romantický příběh dívky, jež zešílela z nešťastné lásky. Dalším známým dílem této autorky je povídka o svérázné samostatné dívce a její krotké kamarádce.
BOŽENA NĚMCOVÁ, „realismus“ – Babička, Divá Bára
76. Český satirický básník. Proslul zejména jako autor epigramů. Mezi jeho delší satirické básně patří například skladba o vlastní cestě do vyhnanství.
KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ, „realismus“ – Tyrolské elegie
77. Český básník a sběratel ústní lidové slovesnosti (písni a pohádek). Proslavil se zejména sbírkou balad, jejímž hlavním tématem je konflikt člověka s odvěkými mravními zákony a motiv viny a trestu.
KAREL JAROMÍR ERBEN, romantismus – Kytice
78. Český obrozenský dramatik. Jeho díla mají často „vychovávat diváky k vlastenectví“. Nejznámější hrou, kterou napsal, je dramatická pohádka o chudém muzikantovi. V jedné z jeho her zazněla poprvé píseň, jež se později stala českou hymnou.
JOSEF KAJETÁN TYL – Strakonický dudák aneb Hody divých žen, Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka
79. Spisovatel proslulý zejména svojí sbírkou povídek zachycujících zvláštní postavy z určité části Prahy. Je znám také jako autor fejetonů a básník (např. sbírky *Hřbitovní kvítí*, *Balady a romance* a *Písně kosmické*). Patřil k tzv. májovcům.
JAN NERUDA, 19. STOLETÍ, „realismus“ – Povídky malostranské
80. Český básník a prozaik, nejvýznamnější představitel tzv. ruchovců. Mezi jeho básnická díla patří např. sbírka veršovaných povídek *Ve stínu lípy*, z jeho prozaických děl jsou známé jeho příběhy o cestách pana Matěje Broučka do minulosti, na Měsíc atd.
SVATOPLUK ČECH
81. Český básník, čelní představitel tzv. lumírovců. Jeho básnické dílo je velmi rozsáhlé. Obsahuje např. sbírku lyrické poezie *Okna v bouři* (se slavnou básní *Za trochu lásky*) a cyklus básnických děl *Zlomky epepeje* zachycující dějiny lidstva. Známa je též jeho divadelní hra o Karlu IV. a hradu, který nechal vystavět.
JAROSLAV VRCHLICKÝ – Noc na Karlštejně
82. Český básník, jehož poezie nese jak prvky ruchovské, tak lumírovské. V jeho sbírkách se odráží jeho pobyt v Americe a poznání tamního prostředí a zároveň jeho láska k českému venkovu. Je také autorem poezie pro děti a překladatelem dramát Williama Shakespeara.
JOSEF VÁCLAV SLÁDEK
83. Český básník a prozaik, představitel tzv. lumírovců. Jeho příběhy se často odehrávají v dávné minulosti nebo v exotických zemích, např. v Japonsku a v Číně. Jeho pozdní díla, která bývají nejvíce oceňována, patří ke směru zvanému dekadence – např. román *Jan Maria Plojhar*.
JULIUS ZEYER
84. Francouzský „realistický“ spisovatel. Jeho hlavním dílem je rozsáhlý cyklus románů nesoucí název *Lidská komedie*. Do tohoto cyklu patří např. *Otec Goriot* nebo *Lesk a bída kurtizán*.
HONORÉ DE BALZAC

85. Spisovatel, který bývá považován za jednoho ze zakladatelů tzv. realismu, ačkoliv sám tento pojem odmítal. Jeho nejznámějším dílem je příběh o ženě, která pod vlivem četby romantických příběhů touží po zajímavějším životě, než jaký vede se svým poněkud přízemním mužem, a tak se dopustí nevěry (ovšem s muži neméně přízemními). Když všechno vyjde najevo, spáchá sebevraždu.
GUSTAVE FLAUBERT, Francie – *Paní Bovaryová*
86. Slavný anglický spisovatel z 19. století. Jeho dílo často obsahuje poměrně nepravděpodobnou zápletku a události. Jeho hrdinové jsou často chudé děti (v tomto ohledu čerpá z vlastních zkušeností). Jeho romány často nesou název hlavní postavy.
CHARLES DICKENS, „realismus“ – *Oliver Twist / David Copperfield*
87. Spisovatel označovaný za „realistického“, ačkoliv jeho příběhy bývají často velice groteskní (člověk v nich například potká na ulici vlastní nos v podobě jiného člověka). Mezi jeho nejznámější díla patří román o člověku, který se rozhodne skupovat doklady zemřelých mužiků, a drama o falešném inspektorovi. Slavná je též jeho povídka *Plášť*.
NIKOLAJ VASILJEVIČ GOGOL, *Mrtvé duše, Revizor*
88. Spisovatel, jehož hlavní hrdinové často trpí nějakou duševní poruchou. Jeho nejznámější román je příběh muže, který se domnívá, že se na něj nevztahují stejné morální zákony jako na ostatní lidi, a tak se rozhodne zavraždit starou lichvářku. Pocit viny ho ovšem nakonec dostihne a Raskolnikov přijímá svůj trest – vyhnanství na Sibiři. Mezi další díla tohoto autora patří román, v němž se zjišťuje, který ze synů je vrahem otce.
FJODOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKIJ, „realismus“ – *Zločin a trest, Bratři Karamazovi*
89. Spisovatel, jehož nejznámějším románem je příběh o nevěrné ženě, která nakonec spáchá sebevraždu, když její nevěra vyjde najevo. Dalším známým dílem tohoto autora (napsaným dříve) je rozsáhlý román zachycující období napoleonských válek. Tento spisovatel se později obrátil ke křesťanství.
LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ, „realismus“ – *Anna Kareninová, Vojna a mír*
90. Ruský spisovatel, jenž proslul zejména jako autor povídek a divadelních her. Mezi jeho nejznámější povídky patří *Dáma s psíčkem*, mezi jeho divadelní hry např. *Racek, Tři sestry* a *Višňový sad*.
ANTON PAVLOVIČ ČECHOV, „realismus“
91. Skotský spisovatel dobrodružných příběhů s hlubším významem. Jedním z jeho nejznámějších děl je novela o muži, který vynalezl prostředek umožňující mu proměnit se ve zlou, veškerých zábran zbavenou bytost.
ROBERT LOUIS STEVENSON, 19. století – *Podivný případ doktora Jekylla a pana Hyda*
92. Polský spisovatel píšící výhradně anglicky. Jeho dobrodružné příběhy, založené na vlastních zkušenostech, mívají hlubší význam. Jeho nejznámějším dílem je novela *Srdce temnoty* líčící plavbu po řece Kongo do nitra afrického kontinentu, která je zároveň plavbou do nitra lidské duše.
JOSEPH CONRAD, přelom 19. a 20. století
93. Spisovatel, který bývá považován za zakladatele směru zvaného naturalismus. Jedním z jeho nejznámějších děl je román o tragickém úpadku manželské dvojice, která propadne alkoholismu.
ÉMILE ZOLA, naturalismus – *Zabiják*
94. Dramatik z 19. století, autor psychologických a symbolistních dramát, která se často zabývají důležitými tématy tehdejší společnosti. Jedním z jeho nejznámějších děl je příběh ženy, které její manžel neposkytuje dostatek samostatnosti a svobody, a tak od něj nakonec odejde.
HENRIK IBSEN, „realismus“, Norsko – *Nora*
95. Americký spisovatel z 19. století. Svým založením humorista, v pozdějším životě ovšem trpěl příšernou depresí. Jeho nejznámější díla líčí dětství na americkém jihu. V jednom z nich chudý chlapec uteče od svého opileckého otce a putuje spolu s uprchlým černošským otrokem Jimem po řece Mississippi.
MARK TWAIN, „realismus“ – *Dobrodružství Toma Sawyera, Dobrodružství Huckleberryho Finna*

96. Americký básník z 19. století, jeden z tvůrců tzv. volného verše. Opěvuje moderní život ve Spojených státech. Homosexuál. Jeho nejznámějším dílem je sbírka *Stébla trávy* (v některých překladech *Listy trávy*).
WALT WHITMAN
97. Francouzský autor fantastických dobrodružných příběhů předpovídajících různé vynálezy, např. ponorku. V jeho dílech hrdinové obeplouvají svět, sestupují do nitra země nebo tráví čas na opuštěném ostrově.
JULES VERNE
98. Autor historických románů a povídek z různých období českých dějin. Tyto dějiny často pojímá nacionalisticky jako souboj Čechů a Němců. Mezi jeho nejznámější díla patří například románová trilogie líčící období husitství, románová trilogie o období po bitvě na Bílé hoře, román o povstání Chodů proti vrchnosti a románová pentalogie líčící období národního obrození.
ALOIS JIRÁSEK, „realismus“ – *Proti všem, Temno, Psohlavci, F. L. Věk*
99. Bratrská autorská dvojice. Jejich díla patří k tzv. realismu a často zachycují život na moravské dědině. Nejznámější z nich je divadelní hra o ženě, která je přinucena vzdát se své lásky a vzít si staršího bohatého muže, kterého na konci hry otráví. Mladší z nich je samostatným autorem dvou románů s podobným hrdinou – jeden však skončí dobře, druhý špatně.
ALOIS A VILÉM MRŠTIKOVÉ, „realismus“ – *Maryša, Pohádka máje, Santa Lucia*
100. „Prokletý básník.“ Hledal krásu v do té doby neobvyklých motivech, záměrně si vybíral zvláštní až morbidní náměty. Časté je u něj i téma moderního velkoměsta. Usiloval o formální dokonalost. Jeho nejznámější a vlastně jediná básnická sbírka obsahuje např. báseň *Albatros*. Kromě vázaných veršů psal také básně v próze.
CHARLES BAUDELAIRE – 19. století, „předchůdce moderních básnických směrů“, Francie – *Květy zla*
101. „Prokletý básník.“ Všechny své básně napsal mezi 15. a 20. rokem života, poté poezii zcela opustil a věnoval se obchodování se zbraněmi v Africe. Byl známý svým bohémským životem a homosexuálním vztahem s jiným prokletým básníkem. Mezi jeho dílo patří rozsáhlejší lyrická skladba *Opilý koráb* a sonet *Spáček v úvalu*.
JEAN ARTHUR RIMBAUD, Francie
102. „Prokletý básník“ proslulý svým bohémským životem a homosexuálním vztahem s jiným prokletým básníkem. Známa je například jeho sbírka *Saturnské básně*, která obsahuje slavnou báseň *Píseň podzimní*.
PAUL VERLAINE, Francie
103. Dekadentní spisovatel známý svými pohádkami se špatným koncem a konverzačními komediami plnými vtipných obrátů, např. *Jak je důležité míti Filipa*. Jeho nejznámějším prozaickým dílem je krátký román o muži, který nestárne, neboť místo něj stárne a oškliví jeho obraz. Pro svoji homosexualitu byl uvězněn, pobyt ve vězení mu podlomil fyzické i duševní zdraví a krátce po propuštění zemřel.
OSCAR WILDE, dekadence, Irsko – *Obraz Doriana Graye*
104. Český básník. Jeho poezie se vyznačuje výrazovou úsporností. Anarchistické motivy vzpoury se v ní prolínají s motivy náboženské pokory. Tulák, který prochodil celou Evropu. V dobách první světové války se sbírkou dvanácti lyrických básní obrátil k domovu.
KAREL TOMAN, „anarchističtí buřiči“ – *Měsíce*
105. Český básník tvořící nejprve v duchu impresionismu a poté v duchu symbolismu. Známa je zejména jeho přírodní lyrika z prostředí jižních Čech, např. báseň *Rybníky* nebo sbírka *Květy intimních nálad*. Často využíval zvukomalbu.
ANTONÍN SOVA, „anarchističtí buřiči“
106. Básník ze Slezska. Autor sbírky básní, ve které se stylizuje do role prostého horníka a posledního barda svého lidu. Mnohé básně mají sociální tematiku, v mnohých se vyskytuje lašské nářečí. Objevuje se též pití alkoholu a nacionalismus (výpady proti Židům, Polákům, Němcům i Čechům).
PETR BEZRUČ, „anarchističtí buřiči“ – *Slezské písně*

107. Dekadentní básník a výtvarník. Jeho poezie se vyznačuje hudebností. Jeho tvorbu prostupují motivy melancholie a smrti. Zemřel velmi mladý na tuberkulózu. Mezi jeho nejznámější básně patří *Hrál kdosi na hoboj* a *Svou violu jsem naladil co možná nejlouběji*.
KAREL HLAVÁČEK, dekadence
108. Český básník a esejista, autor složité symbolistické poezie. V jedné ze svých nejznámějších sbírek opěvuje umělce, světce a další výjimečné lidi, kteří podle něj vedou lidstvo k harmonii, ačkoliv jim samým je často odepřena radost.
OTOKAR BŘEZINA, symbolismus – *Stavitelé chrámu*
109. Český spisovatel, anarchista a poté komunista, vystřídal velké množství básnických směrů – dekadenci, symbolismus, naturismus, civilismus, proletářskou poezii a možná ještě něco. Za jeho nejzdařilejší dílo bývá považována sbírka lyrických básní opěvujících život v souladu s přírodou.
STANISLAV KOSTKA NEUMANN, „anarchističtí buřiči“ – *Kníha lesů, vod a strání*
110. Český spisovatel a anarchista. Je autorem protiválečné poezie (*Modrý a rudý*), milostné lyriky (*Splav*), divadelních her i románů. Hlavním tématem jeho děl bývá mládí a pocity v období dospívání, zejména milostné. Hlavním hrdinou jeho nejznámějšího románu je Jan Ratkin.
FRÁŇA ŠRÁMEK, „anarchističtí buřiči“ – *Stříbrný vítr*
111. Český spisovatel, příslušník generace anarchistických buřičů, který se později přiklonil k pravici. Během první světové války napsal čtveřici básnických sbírek reagujících na soudobé události, tzv. *Válečnou tetralogii*. Patrně nejznámější básní z této sbírky je *Země mluví*. Je též autorem novely založené na známé německé pověsti o městě Hameln.
VIKTOR DYK, „anarchističtí buřiči“ – *Krysař*
112. Avantgardní básník, zakladatel nového básnického směru kubofuturismu a předchůdce surrealismu. Tvůrce nové básnické formy – dlouhé lyricko-epické básně založené na asociacích, která má vyjadřovat složitost a proměnlivost moderního světa. Psal též básně, které jsou zároveň i výtvarným dílem.
GUILLAUME APOLLINAIRE, avantgarda, Francie – *Pásmo (ze sbírky Alkoholy), Kaligramy*
113. Rakouský expresionistický básník. V jeho verších se často objevují motivy zmaru, smrti, zanikání a hniloby, které jsou do jisté míry vyváženy vnímáním krásy a náboženskou vírou.
GEORG TRAKL
114. Český spisovatel, bohém a anarchista, jehož nejproslulejším dílem je román o příhodách prostého vojáka za první světové války. Psal také humoristické povídky.
JAROSLAV HAŠEK – *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*
115. Český básník, autor proletářské poezie, do které ovšem často vkládal náboženské motivy. Ve své první sbírce vyjadřuje lásku k obyčejným věcem. Typickým žánrem jeho druhé sbírky je sociální balada. Je též autorem pohádek. Zemřel ve věku 24 let na tuberkulózu.
JIŘÍ WOLKER, proletářská poezie – *Host do domu, Těžká hodina*
116. Český básník, avantgardní umělec, jeden z hlavních představitelů poetismu a později surrealismu. Jedním z jeho nejproslulejších děl je pásmo pojmenované podle slavného vynálezce. V době okupace měla velký úspěch jeho divadelní hra o lásce.
VÍTĚZSLAV NEZVAL, avantgarda – *Edison, Manon Lescaut*
117. Český básník, jeden z hlavních představitelů poetismu. V jeho díle se často objevuje motiv magického města Prahy. Hravost se projevuje např. v jeho poetické sbírce *Na vlnách TSF*. V době okupace se obrátil k postavě Boženy Němcové a napsal o ní celou básnickou sbírku. Je též autorem skladby o jedné z hlavních postav její knihy *Babička*. Jedním z jeho nejznámějších děl je básnická sbírka o ženě, která ho zrodila.
JAROSLAV SEIFERT, avantgarda (proletářská poezie, poetismus, pozdní období ani jedno) – *Píseň o Viktorce, Maminka*

118. Český básník, jehož poezie se vyznačuje chmurnými motivy zániku a smrti. Jeho verše jsou často záměrně nepřilíživě melodické. Jedním z jeho hlavních výrazových prostředků je metafora. Jeho prvotina nese název mořského tvora, známá je též jeho delší lyrická skladba o důchodkyních. V době okupace se obrátil k postavě Boženy Němcové a napsal o ní celou básnickou sbírku.
FRANTIŠEK HALAS – *Sépie, Staré ženy*
119. Český katolický básník. Po první pesimistické básnické sbírce našel oporu ve své víře a jeho další sbírky se vyznačují opěvováním života a Boha. Za druhé světové války se obracel ke svatému Václavu. Po válce byl komunisty nespravedlivě odsouzen. Během jeho pobytu ve vězení se jeho dcery otrávil houbami a zemřely. Z jeho poválečných knih je známá delší básnická skladba o pravé podstatě komunistického režimu.
JAN ZAHRADNÍČEK – *Znamení moci*
120. Český židovský básník známý svými křehkými citlivými verši a verši vyjadřujícími existenciální strach a úzkost. Jeho prvotina nese název *Čítanka jaro*. Jeho deníky, které obsahují poezii, prózu, záznamy zážitků, úvahy i dopisy vyšly pod názvy *Modrá kniha, Žihaná kniha a Červená kniha*. Zemřel tragickou smrtí velmi mladý.
JIŘÍ ORTEN, existencialismus
121. Jeden z bratrské dvojice autorů. Věnoval se próze i dramatu, překládal poezii. Jeho knihy mají často vědeckofantastické náměty, varují před zneužitím techniky a před nacismem. Mezi jeho nejznámější díla patří román o boji proti inteligentním zvířatům, román o nesmírně silné třaskavině, divadelní hra o válce a epidemii a divadelní hra o umělých lidech. Se svým bratrem napsal např. hru, v níž jsou lidské bytosti představovány různými druhy členovců.
KAREL ČAPEK, čeští meziváleční autoři – *Válka s mloky, Krakatit, Bílá nemoc, R.U.R, Ze života hmyzu*
122. Jeden z bratrské dvojice autorů proslulý též jako výtvarník. Mezi jeho díla patří baladická novela o pytlácích, kteří zabijí hajného a poté prchají před spravedlností. Je též autorem expresionistické sbírky povídek *Lelio* a sbírky veršů *Básně z koncentračního tábora*.
JOSEF ČAPEK, čeští meziváleční autoři, *Stín kapradiny*
123. Český spisovatel, autor próz někdy charakterizovaných jako realistické, někdy jako psychologické. Jeho patrně vrcholným dílem je román o přátelství dvou divadelníků různých povah. Psal také díla odehrávající se na Podkarpatské Rusi, nejznámější z nich je baladická próza o udatném banditovi. S tímto prostředím je spjat i povídkový triptych o chasidských židech *Golet v údolí*, jehož nejznámější část – povídka *O smutných očích Hany Karadžičové* – je inspirována osudem autorovy matky.
IVAN OLBRACHT, čeští meziváleční autoři – *Podivné přátelství herce Jesenia, Nikola Šuhaj loupežník*
124. Český židovský spisovatel spjatý s Rychnovem nad Kněžnou. Psal humoristické a satirické prózy, často v nich kritizoval život na malém městě. Zemřel v koncentračním táboře. Jeho nejznámější knihou je román o partě kluků, který je vypravován jedním z nich.
KAREL POLÁČEK, čeští meziváleční autoři – *Bylo nás pět*
125. Český spisovatel, hlavní představitel poetismu v próze. Jeho dílo se vyznačuje rozmanitým jazykem (archaismy, neologismy, knižní výrazy, hovorová a obecná čeština), košatou větnou skladbou (nápodoba literatury z období humanismu), zvýrazněnou rolí vypravěče, líčeními a četnými metaforami. Jedna z jeho novel popisuje rozruch, který v lázeňském letovisku způsobí kouzelník se svojí asistentkou. Věnoval se i historické próze (taktéž poetistické), napsal např. krátký román o dvou znepřátelených loupežnických rodech.
VLADISLAV VANČURA, čeští meziváleční autoři – *Rozmarné léto, Marketa Lazarová*
126. Český židovský spisovatel, jeden z hlavních českých představitelů směru zvaného *existencialismus*. Je autorem četných psychologických próz, např. krátkého románu *Případ profesora Körnera* o citově labilním učiteli neschopném navázat normální vztahy s ostatními lidmi.
EGON HOSTOVSKÝ, čeští meziváleční autoři, existencialismus

127. Český katolický spisovatel, autor historických próz. Jeho nejznámějším dílem je románová trilogie odehrávající se za třicetileté války. Hlavními hrdiny jsou španělská katolička Andělka a český protestant Jiří. Dílo končí jejich svatbou. Jiří poté umírá, ale stačí zplodit dítě. Metaforicky děj představuje rekatolizaci českého národa.
JAROSLAV DURYCH, čeští meziváleční autoři – *Bloudění*
128. Český spisovatel, autor psychologických próz s prvky naturalismu. Mezi jeho nejznámější díla patří román o dívce Štěpce, která si – aby nezůstala na ocet – vezme svého syfilitického bratrance, který je na mizině (o těchto věcech před svatbou neví). Jeho další známé dílo je retrospektivně vyprávěný román, jehož název je složený ze jmen pěti dcer lékaře Hanzelína, které v románu vystupují.
JAROSLAV HAVLÍČEK, čeští meziváleční autoři – *Petrolejové lampy (jiný název *Vyprahlé touhy*), *Helimadoe**
129. Pražský židovský spisovatel píšící německy. Bývá považován za předchůdce existencialismu. Mezi jeho nejznámější díla patří povídka o člověku, který se promění v brouka, a román o muži, jenž je souzen a odsouzen, aniž se kdy dozví proč.
FRANZ KAFKA, meziváleční autoři / modernismus – *Proměna, Proces*
130. Francouzský modernistický spisovatel. Tématem jeho monumentálního sedmisvazkového románu je snaha živě si zpřítomnit minulost. Věty v tomto románu jsou často velmi dlouhé, rozsahem přesahují i celou stránku. V některých pasážích se uplatňuje proud vědomí.
MARCEL PROUST, meziváleční autoři / modernismus – *Hledání ztraceného času*
131. Irský modernistický spisovatel. Měl nesmírně rozsáhlou slovní zásobu (podle některých zdrojů největší ze všech spisovatelů anglického jazyka) a používal velké množství různých vypravěčských postupů, např. proud vědomí (jiný název pro tento postup je „vnitřní monolog“). Téměř všechna jeho díla se odehrávají v Dublinu. Je například autorem sbírky povídek o obyvatelích tohoto města. Jeho nejznámější román odkazuje na jeden z Homérových eposů a celý se odehrává během jediného dne (16. června 1904).
JAMES JOYCE – meziváleční autoři / modernismus – *Dubliňané, Odysseus*
132. Anglický básník, kritik a esejista amerického původu. Hlavním tématem jeho děl je „prázdnota moderního světa“. Podstatný pro jeho tvorbu je koncept *persony* – osoby promlouvající v básni, která však naprosto není ztotožnitelná s autorem. Důležitou roli v jeho díle hrají aluze (narážky) na staré mýty a příběhy a na jiná literární díla. Jeho nejznámější báseň *Pustina* vyjadřuje vyprázdňenost světa po první světové válce.
T. S. ELIOT – meziváleční autoři / modernismus
133. Anglická modernistická spisovatelka. Autorka krátkých experimentálních románů, které mají blízko k impresionismu. Její díla vynikají jemností popisů a podrobným zobrazením vnitřního života hrdinů. Mezi její knihy patří např. krátké experimentální romány *Paní Dallowayová* nebo *K majáku*.
VIRGINIA WOOLFOVÁ – meziváleční autoři / modernismus
134. Americký modernistický autor. Bývá považován za otce tzv. jižanské literatury, výrazného literárního proudu ve Spojených státech, který se vyznačuje jistými typickými tématy (např. vztahy mezi černochoy a bělochoy) a důrazem na roli příběhů a vypravěče.
WILLIAM FAULKNER – modernismus
135. Irský dramatik. Jeho nejznámější hra je o profesoru fonetiky, který se vsadí, že z květinářky udělá dámu z vyšší společnosti.
GEORGE BERNARD SHAW – *Pygmalion*
136. Francouzský autor a letec známý zejména svojí filozofickou pohádkou o dětském cestovateli vesmírem.
ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY, meziváleční autoři – *Malý princ*
137. Německý spisovatel, antimilitarista, antifašista. Jeho nejznámější kniha líčí prostředí na frontě za první světové války, autor v ní vychází z vlastních zkušeností.
ERICH MARIA REMARQUE, ztracená generace (meziváleční autoři) – *Na západní frontě klid*

138. Německý spisovatel, nositel Nobelovy ceny. Zprávu o propadnutí německého národa nacismu podal v románu, jehož název odkazuje na nejznámější německou knihu vůbec. Hlavní postavou tohoto románu je hudební skladatel, který upíše svou duši ďáblu. Jeho bratr byl též spisovatelem.
THOMAS MANN – meziváleční autoři – *Doktor Faustus*
139. Americký spisovatel, jehož tvorba je spojena se „zlatými dvacátými léty“ – s obdobím jazzu, večírků a pití alkoholu. Jeho nejznámějším dílem je krátký román o životě bohatých Američanů v New Yorku.
FRANCIS SCOTT FITZGERALD – ztracená generace (meziváleční autoři) – *Velký Gatsby*
140. Americký (kalifornský) romanopisec známý zejména svými sociálněkritickými romány o chudých lidech. Jeho patrně nejznámějším dílem je román o farmářích z Oklahomy, kteří vinou hospodářské krize a problémů s počasím přišli o práci. Dalším jeho známým dílem je krátký román, v němž slabomyslný dělník neúmyslně zabije jistou ženu, a jeho nejlepší kamarád ho ze soucitu zastřelí, aby ho zachránil před lynčováním.
JOHN STEINBECK – meziváleční autoři – *Hrozny hněvu, O myších a lidech*
141. Ruský básník a prozaik. Jeho nejznámějším dílem je román o lékaři zachycující život v Rusku před občanskou válkou, během občanské války a po ní za bolševického režimu. Román není nijak konfrontační, přesto bylo jeho vydání v SSSR zakázáno.
BORIS PASTERNAK – *Doktor Živago*
142. Ruský spisovatel. Jeho nejznámějším dílem je román satirizující poměry v stalinském Rusku. V díle hraje důležitou roli ďábel a zaprodání lidské duše, název je očividně inspirován Goethovým *Faustem*.
MICHAIL BULGAKOV, magický realismus – *Mistr a Markétka*
143. Francouzský básník a prozaik, zakladatel nového uměleckého směru zvaného *surrealismus*.
ANDRÉ BRETON
144. Francouzský spisovatel, jeden z hlavních představitelů existencialismu, ačkoliv sám toto označení svého díla odmítal. Jeho nejznámějším dílem je krátký román o muži, který se odcizil vlastnímu životu a nakonec se dopustil vraždy, aniž by sám pořádně věděl proč. Název tohoto románu je zároveň označením jednoho z hlavních existencialistických motivů.
ALBERT CAMUS, existencialismus – *Cizinec*
145. Francouzský spisovatel a filosof, spolu s Albertem Camusem jeden z hlavních představitelů existencialismu.
JEAN-PAUL SARTRE, existencialismus
146. Anglický spisovatel. Byl levicového přesvědčení, ale výrazně proti komunismu, který ve svých knihách kritizoval a na jehož zločinnou podstatu upozorňoval. Jeho nejznámějšími díly jsou prozaická alegorie na bolševickou revoluci a antiutopický román varující před totalitními společnostmi.
GEORGE ORWELL – *Farma zvířat, 1984*
147. Irský spisovatel píšící anglicky a francouzsky. Je autorem románů a jedním z hlavních tvůrců tzv. absurdního dramatu. Mezi nejznámější absurdní dramata patří jeho hra o čtyřech mužích, kteří čekají na záhadného muže, jehož se ovšem nedočkají.
SAMUEL BECKETT, absurdní drama – *Čekání na Godota*
148. Švýcarský spisovatel. Autor detektivek (např. *Soudce a jeho kat*) a dramát (*Návštěva staré dámy, Fyzikové*).
FRIEDRICH DÜRRENMATT
149. Ruský spisovatel, který prošel sovětskými koncentračními tábory a zachytil toto prostředí ve svém díle, např. v novele *Jeden den Ivana Děnisoviče* nebo v románové trilogii *Souostroví Gulag*.
ALEXANDR SOLŽENICYN

150. Ruský a americký spisovatel. V jeho knihách se často vyskytují motivy lepidopterologie a šachů. Při zabývání se literaturou kladl důraz na podrobné studium textu díla. Někdy bývá – zcela nesprávně – zařazován k postmodernismu. Jeho nejznámějším dílem je román o pedofilovi a jeho oběti vyprávěný v ich-formě. Mezi jeho další knihy patří například romány *Pnin* a *Bledý oheň*.
VLADIMIR NABOKOV – *Lolita*
151. Drsná americká jižanská katolická spisovatelka. Je známá svými sbírkami povídek *Dobrého člověka těžko najdeš* a *Všechno, co se povznáš, se musí setkat* s násilnými a temnými událostmi v centru děje. Tyto povídky jsou hluboce křesťanské, ale většina čtenářů neobeznámených s křesťanstvím to vůbec nepozná.
MARY FLANNERY O'CONNOROVÁ
152. Maďarský spisovatel narozený v Košicích známý např. svými deníkovými záznamy. Druhou polovinu života strávil v emigraci v USA.
SÁNDOR MÁRAI
153. Americký spisovatel německého původu. Zúčastnil se druhé světové války na americké straně, byl zajat a jako válečný zajatec zažil bombardování Drážďan roku 1945. Tyto zážitky zpracoval v knize *Jatka* č. 5. Jeho díla často obsahují prvky žánru science-fiction. Mezi jeho další známé romány patří např. *Matka noc* nebo *Kolíbka*.
KURT VONNEGUT
154. Americký humorista a satirik. Jeho nejznámější román je *Hlava XXII* odehrávající se za druhé světové války v Itálii. Název odkazuje k pravidlu uvedenému pod číslem (hlavou) 22, které říká, že pokud někdo požádá, aby byl uvolněn z letecké povinnosti, musí být prohlášen za duševně nemocného, aby se jeho žádosti vyhovělo. Jelikož ale chtít dostat se z války pryč je rozumné, kdokoliv požádá o uvolnění, automaticky zároveň prokáže, že je duševně zdravý, a že tedy uvolněn být nemůže.
JOSEPH HELLER
155. Americký jižanský spisovatel. Jeho nejznámější román se odehrává v New Yorku po druhé světové válce, ale podstatnou část tvoří vyprávění hlavní hrdinky o zážitcích z Evropy, kde se dostala kvůli pašování šunky do koncentračního tábora, kde byla nacisty postavena před rozhodnutí, které ze svých dětí pošle na smrt a které nechá přežít.
WILLIAM STYRON, *Sophiina volba*
156. Americký spisovatel, příslušník tzv. Beat Generation. Jeho nejznámější knihou je román *Na cestě*, který líčí život členů této generace.
JACK KEROUAC
157. Americký spisovatel. Jeho nejznámějším dílem je krátký román *Kdo chytá v žitě*. Hlavním tématem této knihy je pohled na svět očima dospívajícího člověka. Vypravěč Holden Caulfield je vyloučen ze školy a místo návratu domů se rozhodne strávit několik dní v New Yorku v prostředí hotelů a barů.
JEROME DAVID SALINGER
158. Americký dramatik. Autor tragédií. Jeho hlavní postavy jsou často nešťastné, neschopné vyrovnat se se svým životem a závislé na lidech kolem. Mezi jeho nejznámější díla patří *Tramvaj do stanice touha* a *Kočka na rozpálené střeše*.
TENNESSEE WILLIAMS
159. Argentinský spisovatel známý především jako autor povídek, které často zpracovávají fantastické náměty, mnohdy inspirované starověkými a středověkými náměty založenými na různých paradoxech vědomí, prostoru a času.
JORGE LOUIS BORGES
160. Kolumbijský spisovatel, představitel tzv. magického realismu (realistických příběhů s fantastickými prvky). Jeho nejznámějším dílem je román *Sto roků samoty* o osudu několika generací rodiny Buendíů žijících v tropickém městečku Macondo.
GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

161. Italský spisovatel a sémiotik. Bývá uváděn jako jeden z hlavních představitelů postmodernismu v literatuře. Jeho nejznámějším dílem je dlouhý román *Jméno růže* – detektivka odehrávající se ve středověkém klášteře.
UMBERTO ECO
162. Dvojice českých autorů, kteří působili v Osvobozeném divadle. Jejich hry se vyznačovaly sociální tematikou, ve 30. letech též antifašismem.
JIŘÍ VOSKOVEC a JAN WERICH, avantgarda, meziváleční autoři
163. Český básník, člen Skupiny 42. Roku 1948 emigroval do Anglie, jeho díla byla v komunistickém Československu zakázána. V Anglii onemocněl duševní poruchou. Většinu zbytku života strávil v anglických psychiatrických ústavech, kde napsal např. sbírku básní *Stará bydliště*.
IVAN BLATNÝ
164. Český básník a výtvarník, člen skupiny 42. V literatuře i ve výtvarném umění často používal metodu koláže. Často záměrně narušoval hranici mezi prózou a poezií. Mezi jeho díla patří např. sbírka *Prométheova játra*, která zobrazuje nastupující komunistickou totalitu.
JIŘÍ KOLÁŘ
165. Český básník, dramatik a překladatel, též autor poezie pro děti. Jeho patrně nejznámějším dílem je lyricko-epická skladba *Romance pro křídlovku* psaná volným veršem. Tématem skladby je první setkání s láskou a smrtí.
FRANTIŠEK HRUBÍN
166. Český básník a významný překladatel poezie. Jeho díla bývají charakterizována jako složitá, často experimentoval s jazykem. Jednou z jeho knih je lyrickoepická báseň s rámcovou kompozicí *Terezka Planetová*. Dalším jeho dílem je básnická skladba pojatá jako rozhovor lyrického subjektu s Hamletem. Obsahuje autorovy názory na člověka, svět, dějiny a umění. Jako skutečné hodnoty vyzdvihuje mileneckou a mateřskou lásku, dětství a umění.
VLADIMÍR HOLAN
167. Moravský básník spjatý zejména s městem Brnem. Často kladl důraz na přírodu a nutnost úcty vůči ní (také vůči historii a dalším věcem, které člověka přesahují). Některé jeho básně byly zhudebněny skupinou *Hradišťan* (známá je např. píseň *Modlitba za vodu*). Mezi jeho sbírky patří např. *Kolik příležitostí má růže a Smuténka*.
JAN SKÁCEL
168. Český básník ovlivněný jazzovou hudbou. Bývá řazen do tzv. Beat Generation. Jeho texty se často zabývají tématem mládí a životních pocitů v tomto období. Jeho básně vyšly např. ve sbírce *Blues pro bláznivou holku*. Některé jeho texty zhudebnil Vladimír Mišík, např. *Variaci na renesanční téma*.
VÁCLAV HRABĚ
169. Český spisovatel, autor psychologických próz. Často se zabýval tematikou zla, např. nacismu. Jeho prózy mají často podivnou, temnou atmosféru a zvláštní, nepřirozený jazyk. Jeho patrně nejznámější dílo je krátký román (podle učebnice novela), jehož hlavním hrdinou je pan Kopfrkingl, podivný člověk, který pracuje v krematoriu. V průběhu knihy se stane nacistou a zabije svou manželku a syna kvůli jejich částečně židovskému původu.
LADISLAV FUKS – Spalovač mrtvol
170. Český židovský spisovatel. Za války prošel koncentračními tábory Osvětim a Buchenwald, jeho tvorba se obvykle týká holokaustu. Jeho patrně nejznámějším dílem je novela o transportu do Osvětimi. Nacisté slíbí bohatým Židům, že se budou moct vykoupit. Jakmile od nich ale dostanou peníze, stejně je zavraždí. Jediný, kdo se vzdá na odpor, je mladá dívka, která na rozdíl od ostatních není bohatá a nespolehá se na peníze a která cestou do plynové komory zabije nacistického důstojníka.
ARNOŠT LUSTIG – Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou

171. Český dramatik, básník a překladatel (přeložil např. Romea a Julii od W. Shakespeara). Jedním z jeho děl je *Konec masopustu*, divadelní hra o ztrátě tradičních venkovských hodnot vlivem kolektivizace v 50. letech.

JOSEF TOPOL

172. Český spisovatel 2. poloviny 20. století. Začínal jako člen KSČ a autor prorežimních básní. Roku 1975 emigroval do Francie, po jisté době přestal psát česky a začal psát francouzsky. V jeho knihách často hraje roli žert, vtíp nebo omyl, který se ale nějak vážně obrátí proti svým původcům. Jeho knihy často obsahují sexuální motivy a jsou propleteny filosofickými úvahami. Mezi jeho nejznámější díla patří román zasazený do 50. let. Hlavní hrdina, mladý komunista, napíše pro zábavu své milence na pohlednici slova vyzdvihující Trockého. Přijde se na to, je vyloučen ze strany a poslán za trest na vojnu k černým baronům. Další známé romány od tohoto autora jsou *Nesnesitelná lehkost bytí* a *Nesmrtelnost*.

MILAN KUNDERA – Žert

173. Český spisovatel, polyhistor (klinický psycholog, hudební skladatel, matematický logik a další obory) a polyglot. Pracoval jako psycholog na Ambulanci pro sexuální deviace, což se výrazně odráží v jeho díle. Oplzlost jeho knih je jenom povrch, pod níž se skrývá hlubší, v podstatě moralistní smysl. V jeho dílech se často objevují křesťanské (katolické) motivy, ačkoliv i katolíky paroduje a ironizuje. Jeho prozaickou prvotinou je krátký román *Mrchopěvci* odehrávající se v 50. letech v Československu.

JAN KŘESADLO

174. Český spisovatel, především prozaik. Jeho tvorba je spjata s jazzovou hudbou, které se celý život věnoval. Byl od začátku proti komunistům. Po invazi roku 1968 emigroval do Kanady, kde založil významné nakladatelství Sixty-Eight Publishers. V jeho knihách často vystupuje jako hlavní postava Danny Smiřický. Napsal např. román o konci druhé světové války v Náchodě nebo román o Dannyho službě u tankistů.

JOSEF ŠKVORECKÝ – Zbabělci, Tankový prapor

175. Český spisovatel, básník a překladatel. Mezi jeho díla patří sbírka vynikajících moderních sonetů *Stránky z deníku* nebo deníkové záznamy vydané pod názvem *Celý život*, které obsahují jeho mistrovsky formulované postřehy z nejrůznějších oblastí (zejména z literatury), básně nebo útržky básní, záznamy pozoruhodných životních situací, názory a další věci.

JAN ZÁBRANA

176. Český spisovatel. Začínal jako autor oddaný komunismu, ale později patřil mezi nejaktivnější členy opozice. Jeho článek *Dva tisíce slov*, manifest za lidská práva v Československu, je jedním z klíčových dokumentů Pražského jara. V době normalizace nesměl publikovat, vydával důležitou samizdatovou edici *Petlice*. Mezi jeho díla patří romány *Sekyra* nebo *Český snář*.

LUDVÍK VACULÍK

177. Český spisovatel. Často používal modernistické vypravěčské postupy (např. proud vědomí) a různé vrstvy češtiny (obecnou češtinu, slang, ale i archaismy a poetismy). Jeho postavy jsou často pábitelé – podivíni vyžívající se hlavně tím, že vyprávějí o svém životě, často v hospodách, ne nutně pravdivě. Mezi jeho díla patří novela zasazená do prostředí nádražní stanice za druhé světové války nebo novela o pracovníku sběrných surovin *Příliš hlučná samota*.

BOHUMIL HRABAL – Ostře sledované vlaky

178. Český básník, prozaik a dramatik. Začínal jako velice angažovaný komunista, později však byl velice aktivním odpůrcem režimu a signatářem Charty 77. Jedním z jeho děl je absurdní román *Katyně* z režimní střední školy pro opravčí.

PAVEL KOHOUT

179. Český spisovatel populární hlavně v 60. letech a v období normalizace. Některé jeho romány kritizují stereotypní život tehdejší společnosti, často se odehrávají v prostředí severočeských chemiček. Mezi jeho díla patří například *Soukromá vichřice* nebo *Mladý muž a bílá velryba*.

VLADIMÍR PÁRAL

180. Český spisovatel. Byl částečně židovského původu, což se projevilo na osudech jeho rodiny i v jeho díle. Začínal reportážemi ze sportovního prostředí. Je spojený s Kladenskem, Berounskem a Křivoklátskem, kde se odehrává většina jeho nejznámějších povídek ze sbírek *Jak jsem potkal ryby* a *Smrt krásných srnců*.

OTA PAVEL

181. Český spisovatel, který strávil mnoho let jako politický vězeň v komunistických lágrech a ve svých dílech toto prostředí vylíčil, např. v knize *Motáky nezvěstnému*.

KAREL PECKA

182. Český písničkář a básník. Jeho písně kritizovaly komunistický režim. V roce 1969 emigroval z Československa do Německa. Mezi jeho slavné písně patří například *Anděl*, *Morituri te salutant* nebo *Bratříčku, zavírej vrátka*.

KAREL KRYL

183. Český dramatik a disident. Jeho díla patří k tzv. absurdnímu dramatu. Jedním z jeho nejznámějších děl je absurdní drama, v němž je Hugo Pludek svými maloměstáckými rodiči poslán na večírek Likvidačního úřadu. Hugo snadno vstoupí do světa, ve kterém jsou důležité jenom fráze.

VÁCLAV HAVEL – Zahradní slavnost

184. Autorská dvojice proslulá především Divadlem Jára Cimrmana.

ZDENĚK SVĚRÁK, LADISLAV SMOLJAK

185. Český básník a prozaik. Jeho nejznámějším dílem je román *Sestra* odehrávající se v Praze po sametové revoluci.

JÁCHYM TOPOL

186. Český a francouzský spisovatel a překladatel. Pochází z Kladna, studoval na kamenném gymnáziu a poté ve Francii na gymnáziu v Dijonu. Homosexuál, který se otevřeně hlásí ke své orientaci. Jeho parodickým alter egem je Eberhardt Hauptbahnhof.

VÁCLAV JAMEK

POZNÁMKY

Podoba tohoto seznamu je z velké části diktována obsahem maturitní zkoušky stanoveným v katalogu požadavků pro školní rok 2017/2018.

Termín antika označuje starověké Řecko a Řím (ale ne starověkou Babylonii, Čínu a jiné země). U starých řeckých a římských autorů je jako správné zařazení možno uvést i „starověk“.

Zařazení autora do období nebo směru se vyznačuje různou mírou přesnosti. Např. zařazení Sofokla do antiky nebo Rabelaise do renesance je vcelku jednoznačné, u autorů jako Jane Austenová, Johann Wolfgang von Goethe nebo Joseph Conrad a u směrů jako „realismus“ je to složitější.

Smyslem toho naučit se zařadit autory do období, století či směru je vytvořit si určité povědomí o vývoji kultury a naučit se rozlišovat mezi jednotlivými etapami – neplést si středověk s renesancí atd. Teprve když člověk takovýto smysl získá, může se účinně zabývat tím, že toto rozvrstvení není vždy úplně přesné, jednoznačné nebo objektivní.

Zařazení autora do období nebo směru nikdy není důležitější než individuální talent.

„Všeobecný přehled“ dává smysl jen tehdy, pokud se člověk pustí také do čtení nějakých konkrétních textů.

PRO DŮKLADNĚJŠÍ POZNÁNÍ HISTORIE SVĚTOVÉ LITERATURY DOPORUČUJI:

ČERNÝ V. *Soustavný přehled dějin literatury naší vzdělanosti I–IV*. Praha: Academia, 2009.

BLOOM H. *Kánon západní literatury: knihy, které prošly zkouškou věků*. Praha: Prostor, 2000.

STIEBITZ F. *Stručné dějiny řecké literatury*. Praha: SPN, 1987.

PRO DŮKLADNĚJŠÍ POZNÁNÍ HISTORIE ČESKÉ LITERATURY DOPORUČUJI:

LEHÁR J. et al. *Česká literatura od počátků k dnešku*. Praha: Lidové noviny, 2008.